

Vergaderjaar 2008–2009

30 252

Toekomstvisie agrarische sector

Nr. 16

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 april 2009

Op 6 december 2007 heb ik, mede op verzoek van uw Kamer, voor een periode van vier jaar de Taskforce Multifunctionele Landbouw geïnstalleerd. In mijn brief van 17 oktober 2007 (TK 30 252, nr. 15) heb ik u nader geïnformeerd over de doelstellingen van de Taskforce. Er is voor deze Taskforce een stuurgroep geformeerd bestaande uit personen die op persoonlijke titel vanuit relevante achtergronden en netwerken invulling geven aan de doelstellingen van de Taskforce. De stuurgroep van deze Taskforce is voortvarend aan de slag gegaan en per 1 maart 2008 was de uitvoeringsorganisatie operationeel. Er is daartoe een kleine werkorganisatie ingesteld en er zijn samenwerkingsverbanden gecreëerd met relevante stakeholders om invulling te geven aan het uitvoeringsprogramma.

Recent zijn twee onderzoeksrapporten over de ontwikkeling van de Multifunctionele Landbouw verschenen die ik in samenwerking met de Taskforce heb laten uitvoeren. Als bijlagen bij dit schrijven bied ik u deze rapportages ter informatie aan.¹ Tevens maak ik van de gelegenheid gebruik om u te informeren over de voortgang van de activiteiten van de Taskforce tot op heden.

Onderzoeksresultaten

Om de ontwikkeling van de omzet van de Multifunctionele Landbouw in de komende jaren goed te kunnen monitoren, heb ik in samenwerking met de Taskforce een nulmeting laten verrichten naar de omvang van de sector in 2007 (startjaar van de Taskforce). In de bijgevoegde rapportage «Kijk op Multifunctionele Landbouw, omzet en impact», opgesteld door WUR wordt de jaaromzet van de totale Multifunctionele Landbouw geschat op € 322 mln in 2007. Deze omzet vormt het uitgangspunt voor de monitoring van de multifunctionele landbouw in de komende jaren in relatie tot de eerder geformuleerde verdubbelingsdoelstelling. In deze rapportage wordt ook verslag gedaan van een impactmeting, waarbij op

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

basis van een gerichte enquête inzichtelijk is gemaakt wat het economisch, sociaal en ecologisch rendement is van de Multifunctionele Landbouw.

Naast bovengenoemde rapportage is ook het onderzoeksrapport «Verbreiding gevraagd», uitgevoerd door Ecorys, bijgevoegd. In dit onderzoek naar de potentie van de Multifunctionele Landbouw (vanuit de optiek van de vraag), wordt aangegeven dat er een forse potentie in de markt voor de Multifunctionele Landbouw aanwezig is. De inschatting van de onderzoekers is dat een verdubbeling van de omvang van de sector in tien jaar realistisch is. Dit is overigens exclusief de afzet van streekproducten via de groothandel en andere tussenschakels in de keten. Cruciaal hierbij is de mate waarin betrokken partijen er in slagen om kansen te benutten en de aangegeven knelpunten op te heffen. De Taskforce zal haar werkzaamheden in de komende jaren ook afstemmen op de hierin weergegeven punten.

Taskforce aan de slag

Tijdens het eerste jaar van de Taskforce heeft zij met initiatieven in vijf van de zes sectoren van de Multifunctionele Landbouw (Streekproducten, Agrarische Kinderopvang, Boerderijeducatie, Zorglandbouw en Recreatie) programma's ontwikkeld gericht op opschaling en professionalisering van deze sectoren. Voor de sector Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer is gekozen om geen specifiek programma te ontwikkelen, maar aan te haken bij bestaande activiteiten op dit vlak, zoals de Agenda Landschap, de Taskforce Landschap en diverse ontwikkelingen rond publieke en private financiering van Natuur & Landschap.

Naast deze sectorale programma's zijn er thematische programma's ontwikkeld op vier hoofdthema's: Wet- en Regelgeving, Ondernemerschap, Regionale Basis en Kennis. In alle programma's worden de meest geëigende partijen intensief betrokken bij de prioriteitsstelling, de financiering en de uitvoering. Naast ondernemers- en marktpartijen, betreft dit ook relevante partijen vanuit beleid (diverse departementen, provincies en gemeenten), de kenniswereld en vertegenwoordigers vanuit diverse sectoren.

Ten aanzien van activiteiten van de Taskforce kan ik u in relatie tot de geformuleerde doelstellingen van de Taskforce het volgende meedelen:

1. Marktontwikkeling

De Taskforce heeft in samenwerking met leidende marktpartijen in de verschillende deelsectoren van de multifunctionele landbouw uitvoeringsprogramma's opgesteld. Deze programma's zijn gericht op een structurele duurzame versterking van de (deel)sector als geheel. Door middel van praktijknetwerken en ontwikkelpilots wordt met en door de betrokken (markt)partijen invulling gegeven aan onderdelen van een programma. Instrumenten daarbij zijn onder andere (markt)onderzoek, product- en keteninnovatie, professionalisering van organisaties en ondernemers, kennisuitwisseling en het faciliteren van ontmoetingen. Via deze programmatische aanpak wordt er ook aandacht besteed aan een duurzame maatschappelijke ontwikkeling van de diverse sectoren (duurzame consumptie, landschappelijke inpassing van gebouwen, het bijdragen aan de oplossing van sociaal maatschappelijke knelpunten bij onder andere zorg en kinderopvang, etc.). Deze programmatische werkwijze biedt tevens een goede basis voor de aanpak van de knelpunten zoals verwoord in het rapport «Verbreiding gevraagd».

2. Ruimte voor bedrijfsontwikkeling en versterking van ruimtelijke kwaliteit

Als basis voor een uitvoeringsprogramma gericht op het creëren van ruimte voor bedrijfsontwikkeling en versterking van ruimtelijke kwaliteit is een analyse uitgevoerd naar de knelpunten voor de Multifunctionele Landbouw. Deze analyse heeft betrekking op enerzijds de wet- en regelgeving aangaande de vestigingsplaats en anderzijds de wet- en regelgeving in relatie tot de uitvoering van de activiteiten. De uitgevoerde analyse wijst uit dat er vrijwel geen feitelijke knelpunten in landelijke wetgeving zijn aangetroffen, maar dat knelpunten ontstaan in de doorvertaling en toepassing van wet- en regelgeving. Dit komt doordat de Multifunctionele Landbouw vaak meerdere activiteiten combineert, waardoor er zowel agrarische als niet-agrarische regels gelden. Bovendien is de regelgeving niet altijd toegesneden op kleinschalige toepassing. Op basis van deze analyse zijn door de Taskforce, veelal in samenwerking met andere betrokken partijen, diverse concrete activiteiten op het terrein van wet- en regelgeving opgepakt, gericht op:

- *Het informeren en professionaliseren van ondernemers* (zoals het realiseren van een (tijdelijk) meldpunt, in samenwerking met de LTO-organisaties, voor «onmogelijke of ongelijke» wetgeving of het opstellen van een kompas voor ondernemers om hun weg te vinden in de veelheid van beschikbare informatie over relevante wet- en regelgeving).
- *De inpassing van Multifunctionele Landbouw in bestemmingsplannen* (zoals het ontwikkelen van praktische handreikingen voor structuurvisies en bestemmingsplannen in samenwerking met de VNG en planologische en juridische experts).
- *De aanpak van branchegerelateerde knelpunten* (hierbij wordt onder andere ingespeeld op veranderingen in branchegerelateerde wetgeving, (zoals in de kinderopvang en zorg), planologische wetgeving (ontwikkelingsplanologie, nieuwe WRO) en wetgeving omtrent toezicht, controle en handhaving).
- *Het participeren in bestaande pilots gericht op doorbraken in specifieke wetten regelgeving.*

3. Versterking van ondernemerschap

Ter bevordering van ondernemerschap zijn door de Taskforce meerdere activiteiten uitgevoerd en opgestart. Er zijn in samenwerking met WUR en de regionale LTO-organisaties vijf regionale ondernemersdagen georganiseerd. Deze dagen zijn goed bezocht (ruim 600 bezoekers) en zeer positief beoordeeld. Daarnaast heeft de Taskforce ook in andere ondernemersbijeenkomsten geparticipeerd en sectorspecifieke inbreng verzorgd tijdens de Biovak (de realisatie van een streekproductenplein; 2 500 bezoekers), de Dag van de Toekomst (ruim 500 bezoekers), de Dag van de Zorglandbouw (ruim 500 bezoekers), diverse inhoudelijke regionale bijeenkomsten en oriëntatieavonden voor bijvoorbeeld agrarische kinderopvang. Voor de versterking van (individueel) ondernemerschap en het stimuleren van innovaties door ondernemers wordt ook gebruik gemaakt van de inzet van Syntens. Ten slotte is via diverse publicaties, de website, nieuwsbrieven en publiciteit gewerkt aan de ontsluiting van bestaande en ontwikkelde kennis met betrekking tot ondernemerschap (zie ook het volgende punt).

4. Ontwikkelen, delen en toegankelijk maken van kennis

Ten aanzien van de ontwikkeling van nieuwe kennis heeft de Taskforce zich in het eerste jaar vooral gericht op de meer strategische kennisvragen die inzicht moeten verschaffen in het exacte ontwikkelingsstadium en de ontwikkelingsmogelijkheden van de Multifunctionele Landbouw. Eerder is al de nulmeting genoemd. Een ander voorbeeld is een

analyse van de ontwikkeling van de zorglandbouw. De Taskforce laat een deel van de kennisprojecten zelf uitvoeren, maar de meeste kennisvragen van de Taskforce worden ondergebracht in bestaande onderzoeksprogramma's van WUR en Kenniscentrum Recreatie. Voorbeelden van onderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd op verzoek van de Taskforce zijn: «Maatschappelijke risico's van de Multifunctionele Landbouw», «Opvolgingsperspectief Multifunctionele Landbouw» en «Het waarborgen van landbouw in de verbreding». In haar activiteiten brengt de Taskforce verbindingen tot stand tussen de verschillende onderzoeksprogramma's en tussen onderzoekers en de vragen van de sector. Dit moet op termijn leiden tot een kennisnetwerk voor de Multifunctionele Landbouw dat na de beëindiging van de Taskforce wordt ingebed in bestaande structuren.

Op verzoek van de Taskforce heeft de Groene Kenniscoöperatie een onderwijsprogramma Multifunctionele Landbouw opgesteld. Dit programma – waaraan de verschillende groene onderwijsinstellingen meewerken – is dit voorjaar vastgesteld. Verder zal in de loop van 2009 een scholingsprogramma worden opgesteld, in samenwerking met brancheorganisaties, scholen en advies- en trainingsorganisaties.

Het is gebleken dat er voor de Multifunctionele Landbouw wel de nodige kennis beschikbaar is, maar vooral voor de ondernemers niet altijd goed vindbaar. Daarom heeft de Taskforce zich ingespannen om – samen met het onderzoek – bestaande kennis te ontsluiten. Dit enerzijds door de (her)uitgave van brochures en de verspreiding hiervan via eerdergenoemde bijeenkomsten. Anderzijds door het digitaal ontsluiten van deze kennis via de website www.multifunctionelelandbouw.nl. Op deze website staat de meest relevante informatie en documentatie voor ondernemers en andere belanghebbenden. Daaraan gekoppeld heeft de Taskforce samen met Netwerk Platteland en de bibliotheek van WUR een Infoloket Platteland gevormd, met een geavanceerde zoekfunctie voor hen die een grotere informatiebehoefte hebben.

Bovenstaande informatie geeft een beeld van de activiteiten van de Taskforce Multifunctionele Landbouw. Zoals ik in mijn schrijven d.d. 17 oktober 2007 reeds heb aangegeven, zal ik drie jaar na aanvang (eind 2010) de werking van de Taskforce evalueren en u hiervan op de hoogte stellen.

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
G. Verburg